

Lírov zamač

LOJD ALEKSANDER

Prevela
Dubravka Srećković Divković

■ Laguna ■

Naslov originala

Lloyd Alexander
THE CASTLE OF LLYR

Copyright © 1966 by Lloyd Alexander
Rebewed 1994. All rights reserved.
Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

KNJIGE LOJDA ALEKSANDERA
U KOJIMA ĆETE UŽIVATI:

PRIDEJNSKI LETOPISI:
KNJIGA TRI ZNANJA
CRNI KOTAO
LIROV ZAMAK
TARAN LUTALICA
SVETLI KRALJ

Sadržaj

	PIŠČEVA NAPOMENA / 9
I	PRINC RUN / 11
II	DINAS RIDNANT / 21
III	OBUČAR / 27
IV	SENKE / 35
V	ZAKLETVA / 45
VI	GLEJOVI NAPICI / 55
VII	LIJANINA LOGA / 62
VIII	FLEUDUROVA HARFA / 67
IX	BAKSUZNI RUN / 73
X	PEĆINA / 80
XI	KRALJ KAMENJA / 88
XII	GROB / 97
XIII	LESTVICE / 104
XIV	PRAZNA KNJIGA / 110
XV	OSTRVO / 118
XVI	SUSRET NEZNANACA / 128
XVII	ČINI KER KOLURA / 134
XVIII	ZLATNI PELIDRIN / 140
XIX	MORE NADOLAZI / 146
XX	ZALOG / 153

Piščeva napomena

U ovom pridejnskom letopisu, koji sledi za *Knjigom tri znanja* i *Crnim kotlom*, ono što će zadesiti njegovu junakinju podjednako je važno i opasno kao i zadatak samog glavnog junaka. Princeza Ajlonvi zlatnoriđe kose neće se suočiti samo s neizbežnim (i po njenom mišljenju sasvim izlišnim) mukama odrastanja u mladu gospu. Baš kao što Dalben, stari volšebnik, opominje: „Svakome od nas kucne čas kad mora biti više od onog što jeste.“ A to i te kako važi i za princeze i za Svinjare Pomoćnike.

Lirov zamak je u izvesnom smislu romantičniji od prethodnih letopisa – Taran postaje vrlo svestan svojih osećanja prema Ajlonvi. A donekle je ovaj letopis i komičniji – kao kad, na primer, naši sadruzi padaju u najdublji očaj pri pokušajima da se izbore s dobronamernim ali baksuznim princom Runom. Knjigom možda više preovlađuje gorko-slatki nego raspevani junački ton. Ali pustolovina i treba da sadrži nešto više od bajkovitih pripovesti o čarobnoj zlatnoj igrački, osvetoljubivoj kraljici, tajanstvenom zamku i suparnicima koji se bore za princezinu ruku. Sama priroda mašte dopušta da se dese oni događaji koji jasno razotkrivaju naše sopstvene slabosti i naše sopstvene snage. Žitelji Pridejna su likovi iz mašte; nadam se da su u velikoj meri i stvarni ljudi.

Sam Pridejn, međutim, u potpunosti obitava u svetu uobrazilje. Mona, poprište događaja u *Lirovom zamku*,

zapravo nosi drevno ime ostrva koje se danas zove Anglsi. Ali to tle nismo iscrtili s verodostojnošću geografa. Umesto suvih činjenica, nadam se da ću dočarati atmosferu Velsa i njegovih predanja.

Poneki čitalac možda će ljutito upitati za dalju sudbinu onih nekoliko nevaljalaca koji se pominju u ovoj priči, naročito one najprevejanije hulje u čitavom Pridejnu. Trebalo bi naglasiti da *Lirov zamak* može da se čita kao samostalni letopis, baš kao i prethodne knjige, ali i da sadrži događaje s dalekosežnim posledicama. Više ništa neću nagoveštavati, već ću vam samo preporučiti da vežbate jednu od najtežih vrlina: strpljenje.

L. A.

GLAVA I

Princ Run

Ajlonvi zlatnoride kose, princeza Ajlonvi, kći Angarade kćeri Regatine, od kraljevske Kuće Lirove, odlazi iz Ker Dalbena. Sam je Dalben tako naredio, i premda je Taranu odjednom na srcu bilo nekako neobično teško, znao je da nema pogo- vora rečima staroga volšebnika.

Tog prolećnog jutra kad je Ajlonvi trebalo da krene, Taran je osedlao konje i izveo ih iz štale. Princeza, koja je, na njegov jad, delovala veselo, umotala je ono malo svojih stvarčica u neveliku bošću i bacila je preko ramena. O vratu joj je visio tanani lančić sa srebrnim polumesecom; na ruci je imala prsten drevne izrade, a u naborima plašta nosila je jedno od svojih najvećih blaga: zlatnu kuglu koja je po njenoj zapovesti sijala svetlošću jasnijom od razbuktale baklje.

Dalben, kome je lice bilo brižnije, a leđa pogrbljenija no inače, kao da nosi neko teško breme, izgrlio je devojku na vratima kolibe. „U Ker Dalbenu uvek ćeš sebi naći dom“, rekao je, „a još prostraniji u mom srcu. Ali, avaj, vaspitavanje mlade gospe, to je tajna koja prevazilazi čak i volšebnička znanja. Dovoljno sam“, dodade s kratkim osmehom, „muke imao i dok sam odgojio Svinjara Pomoćnika.“

„Želim ti srećan put do ostrva Mone“, nastavi Dalben. „Kralj Rudlum i kraljica Telerija su dobra srca i otmeni. Gore od želje da ti zamene porodicu i nađu ti se na službi

kao zaštitnici, a od kraljice Telerije naučićeš kako treba da se ponaša jedna princeza.“

„Šta!“, dreknu Ajlonvi. „Boli me briga da budem princeza! A pošto već jesam mlada gospa, kako bih se drukčije i ponašala? To ti je kao da ubeđuješ ribu da se nauči plivanju!“

„Hm!“, suvo odreza Dalben. „Ja nikad nisam video ribe oguljenih kolena, u pocepanim haljinama i bosonoge. Ružno bi im to stajalo, baš kao što i tebi ružno stoji.“ Nežno je spustio čvornovatu šaku Ajlonvi na rame. „Dete, dete, zar ne shvataš i sama? Svakome od nas kucne čas kad mora biti više od onog što jeste.“ Zatim se okrete Taranu. „Dobro je pazi“, reče. „Rđave me slutnje muče zbog toga što sam pustio tebe i Gergija s njom, ali ako ćete se tako lakše rastati, nek vam bude.“

„Princeza Ajlonvi će srećno doputovati na Monu“, uzvraća Taran.

„A i vi se“, kaza Dalben, „srećno vratite. Srce mi neće imati mira dok ne dođete.“ Još jednom je zagrlio devojkicu, pa hitro ušao u kolibu.

Behu odlučili da im Kal pravi društvo do pristaništa na Velikom Avrenu, te da vrati konje kući. Krupni matori ratnik, već u sedlu, strpljivo je čekao. Kudravi Gergi je na svom poniju izgledao žalosno kao sova sa trboboljom. Graka, pitomi mužjak vrane, čučao je neobično ćutljiv na Taranovom sedlu. Taran pomože Ajlonvi da uzjaše Luagora, njenoga najdražega ždrepcu, a onda se i sam vinu na svoga srebrogrihog Melinlasi.

Ostavivši Ker Dalben za leđima, mala družina otisnu se preko blagih brežuljaka prema Avrenu. Taran i Kal su naporedo jahali na čelu, a Graka se u međuvremenu beše udobno smestio na Taranovo rame.

„Ni na trenutak ne prestaje da melje“, turobno će Taran. „Sad će u Ker Dalbenu makar biti tiše.“

„Vala hoće“, kaza Kal.

„A i manje brige na vratu. Većito zapada iz nezgode u nezgodu.“

„I ta ti valja“, kaza Kal.

„Najbolje je tako“, reče Taran. „Ajlonvi je, uostalom, princeza od Kuće Lirove. Nije to isto kao kad bi bila običan Svinjar Pomoćnik.“

„Vrlo tačno“, kaza Kal zagledan u blede bregove.

Neko vreme su kaskali u tišini.

„Nedostajace mi“, napokon bubnu Taran, napola ljutito.

Stari ratnik razvuče usta i pogladi se po sjajnoj čeli. „Jesi li joj to rekao?“

„Ne – ne baš“, zamuca Taran. „Verovatno je trebalo. Ali svaki put kad započnem o tome, osećam se... osećam se veoma blesavo. Sem toga, nikad se ne zna kakvu će budalaštinu izvaliti dok ti pokušavaš da budeš ozbiljan.“

„Možda“, uzvraća Kal smeškajući se, „najmanje poznajemo ono što nam je najdraže. Ali imaćemo pune i prepune ruke posla kad se vratiš, pa ćeš naučiti, sinko moj, da ništa ne može tako da smiri srce kao što to može rad.“

Taran tužno zaklima glavom. „Biće da je tako“, reče.

Iza podneva su udarili na zapad, gde su brda prelazila u dugačku padinu što se spuštala ka dolini Avrena. Na poslednjem grebenu Graka skoči Taranu s ramena i prhnu uvis, krešteći od uzbuđenja. Taran potera Melinlasi preko uzvisine. Pred njim puče pogled nadole prema ogromnoj reci, na ovome mestu široj nego što ju je ikada video. U zaklonjenoj uvali pristaništa sunce je šaralo vodu zlatom. Kraj obale se ljuljuškao dugačak, vitak brodić. Taran na palubi razazna ljudske prilike koje su zatezale konope da razviju četvrtasto belo jedro.

Ajlonvi i Gergi takođe behu dojahali. Taranu srce zaigra; pa i svim saputnicima prizor pristaništa i barke što čeka beše kao morski vetar što odnosi tugu. Ajlonvi veselo začereta, a Gergi razmahnu rukama tako pomamno da samo što se ne preturi iz sedla.

„Da, oj, da!“ povika. „Hrabri, neustrašivi Gergi rado će pratiti plemenitoga gospodara i vrlu princezu na čamcovima i pramcovima!“

Spustili su se niz breg i sjahali uza samu vodu. Ugledavši ih, lađari isturiše dasku od broda do obale. Samo što su uradili, jedan momak pope se na dasku i pohita ka našim putnicima. Ali tek što je prešao nekoliko koraka duž klimatave daske, kadli se saplete, pokrši i uz bučan pljesak glavačke upade u plićak.

Taran i Kal pohrliše mu u pomoć, ali momak se već beše osovio na noge i nespretno je gacao ka obali. Bio je Taranov vršnjak, lica okruglog kao tepsija, svetloplavih očiju i kose slamene boje. O pojasu od srebrnih beočuga imao je mač i mali, raskošno ukrašeni bodež. Ogrtač i kaputić, protkani zlatom i srmom, behu mu načisto mokri; tom neznancu, međutim, kao da nimalo nije smetalo ni što se okupao, niti što mu je odeća sva natopljena. Umesto toga, veselo se osmehivao kao da mu se baš ništa nije desilo.

„Zdravo živo!“ doviknu mašući rukom s koje je kapala voda. „Vidim li ja to princezu Ajlonvi? Naravno! Mora da je tako!“

Bez daljih ispada, ne zastavši čak ni da iscedi ogrtač, on se ispravi i ozbiljnim glasom izjavi: „U ime Rudluma sina Rudovog i Telerije kćeri Tanvenine, kralja i kraljice ostrva Mone, upućujem pozdrav princezi Ajlonvi od kraljevske Kuće Lirove, kao i – ovaj – svima vama ostalima“, dodade, hitro zatrepavši kad je odjednom shvatio da su i oni tu. „Trebalo je da vas pitam kako se zovete pre nego što sam započeo.“

Zapanjen i ne baš malo rasrđen ovim nedotupavnim ponašanjem, Taran istupi i predstavi svoje sadruge. Pre no što je stigao i da upita neznanca za ime, momak ga prekide.

„Izvršno! Morate posle opet svi da mi se predstavite, jedan po jedan. Inače ću zaboraviti... uh, vidim da nam kapetan maše. Sigurno nešto zbog plime, sumnje nema. Večito se oko nje silno zabrinjava. Ovo mi je prvi put da predvodim putovanje“, nastavi on ponosito. „Čudesno koliko je prosto. Samo treba da pričaš lađarima...“

„Ali ko si ti?“, zbunjeno upita Taran.

Momak zažmiri u njega. „Jesam li to zaboravio da pomenem? Ja sam princ Run.“

„Princ Run?“, ponovi Taran s prizvukom neverice.

„Glavom i bradom“, uzvratil Run prijatno se smešeci. „Kralj Rudlum mi je otac, a kraljica Telerija mi je, dabome, majka. Hoćemo li da se ukrcamo? Baš nešto ne bih da ljutim kapetana, jer stvarno se brine zbog tih plima.“

Kal zagrlil Ajlonvi. „Kad se ponovo budemo videli“, reče, „sumnjam da ću te prepoznati. Bićeš prava pravcata princeza.“

„Hoću da me prepoznaš!“, zavapi Ajlonvi. „Hoću da ja budem ja!“

„Za to ne beri brige“, kaza Kal i namignu. Potom se okrete Taranu. „A i tebi zbogom, sinko. Kad se budeš vraćao, pošalji Graku da mi javi, pa ću vas dočekati u avrenskom pristaništu.“

Princ Run isturi ruku da se Ajlonvi pridrži, pa je povede preko daske. Gergi i Taran pođoše za njima. Pošto već beše stvorio određeno mišljenje o Runovoj spretnosti, Taran je budnim okom motrio princa sve dok se Ajlonvi nije srećno ukrcala.

Brod je, začudo, bio neverovatno prostran i odlično opremljen. Paluba beše dugačka, s veslačkim klupama sa obeju

strana. Na krmi se uzdizala visoka kockasta daščara ravnog krova.

Lađari se dohvatiše vesala i otisnuše brod do sredine reke. Kal je kaskao duž obale i mahao iz petnih žila. Stari ratnik nestade im s vidika kada je brod zamakao iza okuke i zaplovio još širom rekom. Graka je odleteo na vrh jarbola, pa zatim, dok mu je vetar fijukao kroz perje, zalupao krilima tako ponosito da je više ličio na kakvog crnog pevcu nego na vranu. Obala se udaljavalala i postajala siva, a lađa brže zaplovi ka moru.

Pri prvom susretu Run ga je samo zbunio i donekle najedio, ali sad se u Taranu budila želja da nikada u životu nije video ovoga princa. Taran je bio nameravao da porazgovara sa Ajlonvi nasamo, jer u svome je srcu čuvao mnogo šta što je žudeo da joj kaže. A svaki put kad bi se na to odvažio, princ Run bi se samo stvorio kao da je iz zemlje iznikao; okruglo lice zasjalo bi mu od sreće, pa bi povikao: „Zdravo živo“ – a taj je pozdrav Tarana svaki put sve više razjarivao.

U jednom trenu se princ od Mone revnosno zaletio da pokaže saputnicima ogromnu ribu koju je upecao – na Ajlonvino i Gergijevo ali ne i na Taranovo oduševljenje; sledećeg časa, Runu je nešto drugo odvuklo pažnju pa je odjurio, a Taran je ostao da drži mokru, ljugavu ribu. Drugi pak put, dok se naginjao preko ograde da im pokaže jato delfina, princ samo što nije ispustio mač u more. Srećom, Taran ga je uhvatio pre nego što je sečivo zauvek nestalo u dubinama.

Kad se brod našao na pučini, princ Run odluči da preuzme ulogu krmara. Ali nije ljudski ni uhvatio rudu, a ona mu izlete iz prstiju. Dok je Run grabio drvenu polugu, lađa se tako pomamno ljuljala i zanosila da Taran odlete u ogradu. Jedno bure s vodom odveza se i zakotrlja palubom, jedro pomahnitalo zalepeta od nagle promene smera, a jedan red vesala samo što ne popuca dok krmar nije uspeo da preuzme

krmilo od potpuno spokojnog princa. Bolna čvoruga na glavi nimalo nije uvećala Taranovo divljenje prema mornarskom umeću princa Runa.

Iako princ nadalje nije pokušavao da krmari, popeo se na ravni krov, pa odatle stao da izvikuje naredbe posadi.

„Pritegni jedro!“, radosno je vikao . „Drži pravac!“

Premda ni sam nije bio moreplovac, Taran je ipak shvatio da su jedra već pritegnuta, i da brod seče vodu pravo i glatko, a veoma je brzo postao svestan i da posada ćutke radi svoj posao i održava pravac ne pridajući ni ovolišno pažnje princu.

Taranu je glava sevala od čvoruge, a kaput mu je i dalje bio neprijatno vlažan i smrdeo na ribu, te kad je naposljetku ugrabio priliku da progovori sa Ajlonvi, bio je sasvim izvan sebe.

„Princ od Mone, ma nije nego!“, progundao je. „On je jedan najobičniji... jedan princešćić, jedna šeprtlja, jedno tupavo derište. Da predvodi putovanje? Kad bi ga posada slušala, nasukali bismo se dok lupiš dlanom o dlan. Nikad nisam upravljao brodom, ali ne sumnjam da bih to radio bolje od njega. Nikad nisam video takvog mlakonju.“

„Mlakonju?“, odgovori Ajlonvi. „Jeste, često deluje pomalo spleteno. Ali sigurna sam da je dobronameran, a imam i osećaj da mu je srce zlatno. U stvari, meni je prilično mio.“

„I ja bih rekao“, uzvрати Taran, još više razdražen Ajlonvinim rečima. „Zato što ti je podmetnuo ruku da se pridržiš? Viteški, prinčevski postupak. Sreća tvoja pa te nije izvrnuo u vodu.“

„Bar je bio ljubazan“, napomenu Ajlonvi, „što Svinjari Pomoćnici ponekad nisu.“

„Svinjar Pomoćnik“, odbrusi Taran. „Da, to će mi u životu biti najviši domet. Rodio sam se za svinjara, baš kao što se

princešćić od Mone rodio kao princ. On je kraljev sin, a ja – ja čak ne znam ni kako su mi se roditelji zvali.“

„E pa“, na to će Ajlonvi, „ne možeš da kriviš Runa što se rodio. Mislim, možeš, ali time ništa ne popravljáš. To ti je kao da udaraš stenu bosom nogom.“

Taran frknu. „Sve bih rekao da mu je ono očev mač, i sve bih rekao da ga nikad nije isukao sem da preplaši nekog zeca. Ja sam bar sâm stekao pravo da nosim svoj mač. A ovamo sebe naziva princom! Je li rođenjem zaslužio i svoj položaj? Vredi li koliko i Gvidion od Sinova Doninih?“

„Knez Gvidion je najveći ratnik u Pridejnu“, odvrati Ajlonvi. „Ne možeš očekivati da svi budu kao on. A meni se čini – kad neki Svinjar Pomoćnik daje sve od sebe, i kad neki princ daje sve od sebe, onda među njima nema razlike.“

„Nema razlike!“, ljutito dreknu Taran. „O Runu znaš da pričaš lepo!“

„Tarane od Ker Dalbena“, odlučno će Ajlonvi, „zaista sam ubeđena da si ljubomoran. I da samoga sebe sažaljevaš. A to je podjednako smešno kao da... kao da bojiš nos u zeleno!“

Taran više ništa ne reče, već se samo okrete i smrknuto se zagleda u vodu.

Da sve samo bude još gore, vetar ojača, a more stade da zapljuskuje bokove broda, te je Taran jedva održavao ravnotežu. U glavi mu se vrtelo, a pride se i bojao da se lađa ne prevrne. Ajlonvi se, bleđa kao kreč, čvrsto držala za ogradu.

Gergi žalostivo zacvile i zaskamlila. „Sirota mekana glava puna je kovitlavanja i obrtavanja! Gergi više ne voli brod. Hoće kući!“

Princ Run nije delovao ni najmanje uzrujano. Jeo je kao vuk i bio savršeno bodra duha, a Taran je za to vreme sedeo zamotan u svoj ogrtač kao šačica jada. More se ne smiri sve do sutona, a kad je pao mrak, Taran beše srećan što se brod

usidrio u mirnoj uvali. Ajlonvi je izvadila zlatnu kuglu. U njenim rukama kugla zasja i zraci joj zatreperiše po crnoj vodi.

„Joj meni, a šta ti je to?“, uzviknu princ Run smandrljavši se sa svoga krova.

„To je moja igračka“, kaza Ajlonvi. „Uvek je nosim uza se. Nikad se ne zna kad će mi dobro doći.“

„Čudesno!“, uskliknu princ. „Nikad ništa slično u životu nisam video.“ Pažljivo je razgledao zlatnu loptu, ali dok ju je držao u ruci, svetlost zgasnu. Run usplahireno diže pogled. „Strepim da sam je pokvario.“

„Nisi“, umiri ga Ajlonvi, „samo ne radi kod svakoga.“

„Da ne poveruješ!“, kaza Run. „Moraš da je pokažeš mojim roditeljima. Kamo lepe sreće da u zamku imamo neke tako zgodne stvarčice.“

Uputivši igrački poslednji radoznali pogled, Run je vratio Ajlonvi. Uporan da princeza prenoći u udobnom zaklonu, Run se smestio na jednu gomilu mreža. Gergi se sklupčao nedaleko od njega, dok je Graka, ne zarezujući usrdna Taranova ubeđivanja da side sa svog visokog sedala, ostao natakaren na jarbolu. Zaspavši istog trena, Run je zahrkao tako prodorno da se Taran, i inače već preko svake mere ozlojeđen, pružio na palubu što dalje od usnulog princa. Kada je konačno zaspao, Taran je sanjao kako družina nikad nije ni napuštala Ker Dalben.